

УДК 796.3:378.18.035.6

С. І. Шинкарьов, О. Д. Шинкарьова

**СПОРТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

«Патріотичне виховання – це сфера
духовного життя, яка проникає в усе, що
пізнає, робить, до чого прагне людина ...»

(В. О. Сухомлинський).

Національною стратегією розвитку освіти в Україні визначено мету, стратегічні напрями та основні завдання, спрямовані на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції у міжнародний освітній простір. Тому система освіти повинна забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі. Пріоритетом держави щодо національного виховання має бути забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання, формування здорового способу життя, соціальної активності, відповідальності та толерантності [3].

Виконання вищезазначеного передбачає удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в навчальних закладах, зокрема, розширення кількості спортивних гуртків, секцій і клубів, що забезпечить створення системи освіти нового покоління; підвищення її якості та інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства взагалі та особистості зокрема.

Особливе значення в навчально-виховному процесі студентської молоді належить спортивним іграм (баскетболу, волейболу, гандболу та ін.), до яких з задоволенням завжди залучалася більшість студентів. Використання навчальними закладами в повному обсязі зазначеного заходу забезпечувало б виконання завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні й безпосередньо формування в студентській молоді патріотичної та національної гідності [1 – 4].

Ідеї патріотичного виховання завжди були актуальними для таких відомих українських діячів, як Г. Ващенко, Б. Грінченко, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський та багато інших. Вони в наукових дослідженнях звертали увагу на особливе значення формування громадянської свідомості підростаючої особистості.

Мета статті – розкрити особливості спортивних ігор, як засобу формування патріотичного виховання студентської молоді.

Державна політика у сфері фізичної культури і спорту ґрунтується на засадах: визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави, як важливого чинника всебічного розвитку та формування здорового способу життя особистості; як засобу досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності; гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту; забезпечення безпеки життя та здоров'я осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, учасників та глядачів спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів; сприяння безперервності та послідовності занять фізичною культурою і спортом громадян різних вікових груп; утвердження етичних та моральних цінностей фізичної культури і спорту; створення умов для соціального та правового захисту громадян у сфері фізичної культури і спорту; забезпечення підтримки громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості; забезпечення різноманітності, високої якості та доступності фізкультурно-спортивних послуг для громадян; забезпечення умов для підтримки напрямів фізичної культури і спорту; забезпечення доступу інвалідів до спортивних споруд; заохочення благодійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; орієнтування на сучасні міжнародні стандарти у сфері фізичної культури і спорту, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом у цій сфері [2].

В основу патріотичного виховання покладено історичні й культурні цінності, традиції і звичаї народу, значення яких зростає в умовах європейської інтеграції України. У зв'язку з цим патріотичне виховання є важливим державним завданням й виступає, як – комплексна системна й цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів щодо формування високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, готовності до розбудови демократії, виконання громадянського та конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, прагнення цілісності, незалежності України, сприяння єднанню українського народу, громадянському миру та злагоді в суспільстві [1 – 3].

Органічне поєднання навчання та виховання в університеті дає можливість забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів, свідомо діючу, морально зрілу, соціально не байдужу молодь, адже ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна та національно свідомою людиною, яка наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, носієм найкращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

Пріоритетним у виховній роботі В. Сухомлинський вважав патріотичне виховання, формування громадянина, піклування про

громадянську лінію усього процесу виховання. Майстерність виховання, на його думку, і полягає в тому, щоб громадянське, патріотичне життя зачіпало кожну ланку навчально-виховного процесу, щоб вихованці були стурбовані за те, що відбувається навколо них і поряд з ними, щоб вони хвилювалися, відчували громадянські радощі та прикрощі, щоб кожен вихованець відчув особисту причетність до долі народу, пройшов уроки громадського піклування про інтереси народу, перехворів, перестраждав за те, що особисто його ніби не стосується [5, с. 146; 6; 7, с. 554].

Вищезазначені емоції, почуття, переконання, характер притаманні грі, а зокрема, спортивним іграм. Саме через відчуття, які виникають у студентів під час гри формуються переконання, поліпшується мікроклімат колективу, збагачується духовний світ студентської молоді, створюються умови для підвищення соціальної та життєвої компетенції, полегшується адаптація особистості до навчального закладу, проявляється громадська позиція. В. Сухомлинський стверджував, що саме колектив, побудований на принципі партнерства й співробітництва, виступає основним інструментом виховання особистості [5 – 7].

Спортивні ігри є свідомою діяльністю, спрямованою на досягнення поставленої мети. Вони займають провідне місце у фізичному вихованні та спорті, дозволяючи на високому емоційному рівні ефективно вирішувати спортивно-виховні завдання. Спортивна гра має низку якостей, серед яких вагоме місце займає висока емоційність гравців. Емоції в грі мають складний характер – це і задоволення від роботи в грі всіх груп м'язів, від почуття бадьорості та енергії, від можливості дружнього спілкування, від досягнення поставленої мети та ін. Під час спортивної гри здійснюється комплексний вплив на особистісно-психологічну сферу особистості, виховується взаємоповага та взаємодопомога в колективі, формуються навички витримки та самовладання поведіння в екстремальних ситуаціях.

Останніми роками спортивні ігри (баскетбол, волейбол, гандбол та ін.) опинилися під інтенсивним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, зумовлених здебільшого змінами соціально-політичного устрою, складним економічним станом в країні, стрімким розширенням прав спортивних федерацій і самих спортсменів, що призвело до руйнації стрункої та ефективної системи спорту. Це особливо вплинуло на стан спортивних ігор, де державне регулювання замінила нерегульована взаємодія федерацій, клубів і спортсменів із зарубіжними командами; масовий перехід спортсменів на роботу в професійні і напівпрофесійні команди та ін. Все це негативно позначилось на клубних і збірних командах молоді [4].

На сучасному етапі розвитку суспільства, деградації духовних цінностей, втрати ідеалів, дефіциту патріотизму питання залучення студентської молоді до спортивних ігор та організації їх дозвілля у формі зазначеного заходу набуває надзвичайної актуальності. Доцільно постійно звертатися до педагогічних ідей і досвіду провідних науковців сучасності та минулого, щодо збільшення бажаючих займатися одним із

видів спортивних ігор. Результативність патріотичного виховання значною мірою залежить від того, наскільки ті чи інші форми й методи виховної діяльності стимулюватимуть розвиток самоорганізації та самоуправління студентської молоді.

Таким чином, цілеспрямоване масове залучення студентської молоді до спортивних ігор забезпечить виховання у підростаючого покоління особистісно-психологічних якостей: сміливості, рішучості, стійкості, наполегливості, дисциплінованості та ініціативності; удосконалення фізичного розвитку молоді; виховання в учасників свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточення; формування здорового способу життя; зміцнення дружби; організацію змістовного дозвілля молоді. Патріотичне виховання має охоплювати всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяти формуванню в студентів та утвердженню в педагогів і батьків національних й загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

У перспективі подальших досліджень вважаємо доцільним розробку і впровадження до навчально-виховного процесу питань щодо організації дозвілля студентської молоді у формі спортивної гри, включення зазначеного заходу у плани виховної роботи зі студентами.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – Київ, 2014. – 29 с. **2. Закон** України «Про фізичну культуру і спорт»: Наказ Президента України від 19.05.2015 р. № 453-VIII ВВР, 2015, № 30, ст.277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>. – Загол. з екрану. – Дата звернення: 12.10.15. **3. Національна** стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Наказ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pon.org.ua/index.php?newsid=2446>. – Загол. з екрану. – Дата звернення: 12.10.15. **4. Платонов В. Н.** Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения / В. Н. Платонов. – К. : Олімпійська література, 2004. – 808 с. **5. Сухомлинський В. О.** Народження громадянина // Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1997. – Т. 3. – 670 с. **6. Сухомлинський В. О.** Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості // Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 1. – 653 с. **7. Сухомлинський В. О.** Розмова з молодим директором школи // Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1997. – Т. 4. – 629 с.

Шинкарьов С. І., Шинкарьова О. Д. Спортивні ігри як засіб патріотичного виховання студентської молоді

В статті розкрито особливості спортивних ігор, як засобу формування патріотичного виховання студентської молоді. Доведено, що

цілеспрямоване масове залучення студентської молоді до спортивних ігор забезпечить виховання у підростаючого покоління особистісно-психологічних якостей, удосконалення фізичного розвитку молоді, зміцнення дружби, організацію змістовного дозвілля молоді. Патріотичне виховання має охоплювати всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяти формуванню в студентів та утвердженню в педагогів і батьків національних й загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

Ключові слова: патріотичне виховання, спортивні ігри, студентська молодь, освіта, навчальні заклади.

Шинкарев С. И., Шинкарева О. Д. Спортивные игры как средство патриотического воспитания студенческой молодежи

В статье раскрыты особенности спортивных игр, как средства формирования патриотического воспитания студенческой молодежи. Доказано, что целенаправленное массовое привлечение студенческой молодежи к спортивным играм обеспечит воспитание у подрастающего поколения личностно-психологических качеств, совершенствование физического развития молодежи, укрепление дружбы, организацию содержательного досуга молодежи. Патриотическое воспитание должно охватывать всех участников учебно-воспитательного процесса, способствовать формированию у студентов и утверждению у педагогов и родителей национальных и общечеловеческих ценностей, личностных качеств, присущих гражданину Украины.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, спортивные игры, студенты, образование, учебные заведения.

Shinkarev S., Shinkarev O. Sports Games as a means of patriotic education of students

In the article the features of sports, as a means of patriotic education of students. Proved that purposeful mass encourage students to provide sports training the younger generation personal and psychological qualities, improving physical development of young people, strengthening friendship, organization of leisure of youth. Patriotic education should cover all participants in the educational process, to support the creation and strengthening of students' parents and teachers in the national and universal values, personal qualities that are inherent in the citizen of Ukraine.

Key words: patriotic education, sports, college students, education, education.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2015 р.

Прийнято до друку 30.10.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.